

КАПИТАН НЕМО

Превод от френски
Константин Константинов

КОЛЕКЦИЯ „ВЪРХОВЕ“

1. ДЖЕЙМС ДЖОЙС ♦ Одисей
2. ХАНС ЯКОБ ГРИМЕЛСХАУЗЕН ♦ Приключенията на Симплицисимус
3. ДАНИЪЛ ДЕФО ♦ Животът и приключенията на Робинзон Крузо
4. АРТЪР КОНАН ДОЙЛ ♦ Три романа с Шерлок Холмс
5. ДЖОНАТАН СУИФТ ♦ Пътешествията на Гъливер
6. ЧАРЛС ДИКЕНС ♦ Големите надежди
7. ХЪРМАН МЕЛВИЛ ♦ Моби Дик
8. РОБЪРТ ЛУИС СТИВЪНСЪН ♦ Избрано
9. АЛФОНС ДОДЕ ♦ Дребосъчето
10. СТЕНДАЛ ♦ Червено и черно
11. АЛЕКСАНДЪР ДЮМА ♦ Граф Монте Кристо, т. 1 и 2
12. МАРК ТВЕН ♦ Принцът и просякът.
Приключенията на Хъкълбери Фин
13. ЕДГАР АЛАН ПО ♦ Историята на Артър Гордън Пим.
Гротески и арабески
14. ЧАРЛС ДИКЕНС ♦ Коледна песен
15. ДЖОВАНИ БОКАЧО ♦ Декамерон
16. ФРАНЦ КАФКА ♦ Процесът.
Присъдата. Новели и разкази
17. МИГЕЛ ДЕ СЕРВАНТЕС ♦ Знаменитият идалго дон Кихот
де Ла Манча, т. 1
18. РОБЕРТ ЩИЛМАРК ♦ Наследникът от Калкута
19. НИКОЛАЙ ГОГОЛ ♦ Мъртви души
Петербургски повести
Из „Миргород“
20. ТОМАС ХАРДИ ♦ Усекски истории и други разкази
21. ГУСТАВ МАЙРИНК ♦ Голем. Белият доминиканец
Кардиналът Напелус
22. ХАРИЕТ БИЧЪР СТОУ ♦ Чичо Томовата колиба

ПЪРВА ЧАСТ

I. ИЗПЛЪЗВАЩИЯТ СЕ РИФ.....	11
II. ЗА И ПРОТИВ.....	17
III. „КАКТО КАЖЕ ГОСПОДАРЯТ“.....	22
IV. НЕД ЛАНД.....	28
V. НАСЛУКА.....	34
VI. С ПЪЛНА ПАРА.....	39
VII. КИТ ОТ НЕИЗВЕСТЕН ВИД.....	47
VIII. MOBILIS IN MOBILI.....	53
IX. ЯДОВЕТЕ НА НЕД ЛАНД.....	59
X. ЧОВЕКЪТ НА ДЪЛБИНИТЕ.....	64
XI. „НАУТИЛУС“.....	71
XII. ВСИЧКО ЧРЕЗ ЕЛЕКТРИЧЕСТВО.....	77
XIII. НЯКОЛКО ЦИФРИ.....	83
XIV. ЧЕРНАТА РЕКА.....	89
XV. ПИСМЕНА ПОКАНА.....	98
XVI. РАЗХОДКА ИЗ РАВНИНАТА.....	104
XVII. ЕДНА ПОДВОДНА ГОРА.....	109
XVIII. ЧЕТИРИ ХИЛЯДИ ЛЕВГИ ПОД ТИХИЯ ОКЕАН.....	114

XIX. ВАНИКОРО.....	120
XX. ТОРЕСОВИЯТ ПРОТОК.....	128
XXI. НЯКОЛКО ДНИ НА СУША.....	135
XXII. МЪЛНИЯТА НА КАПИТАН НЕМО.....	144
XXIII. AEGRI SOMNIA.....	154
XXIV. ЦАРСТВОТО НА КОРАЛИТЕ.....	161

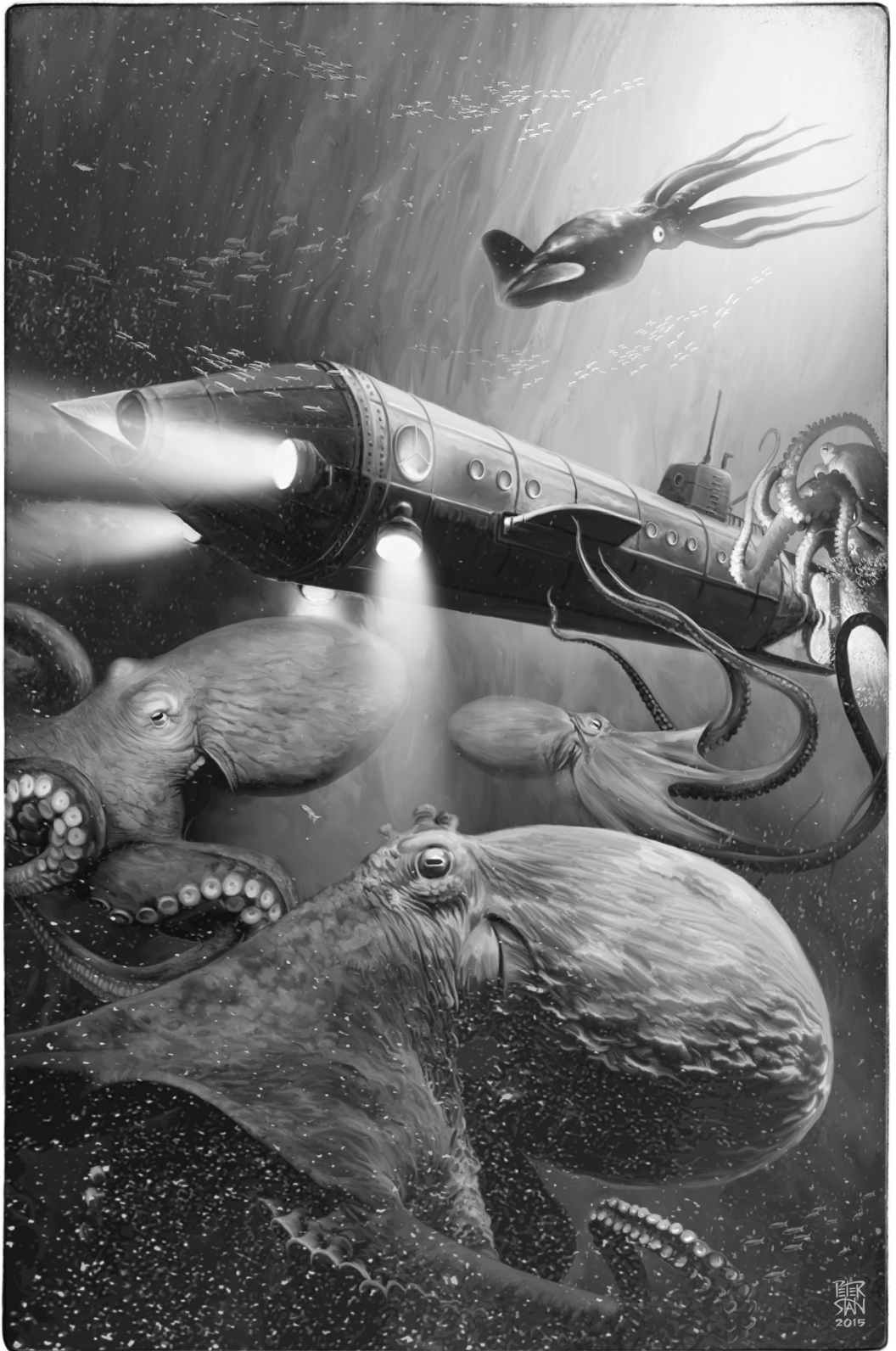
ВТОРА ЧАСТ

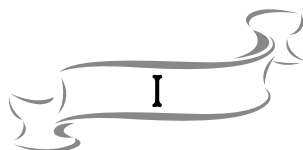
I. ИНДИЙСКИЯ ОКЕАН.....	171
II. НОВО ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА КАПИТАН НЕМО.....	178
III. БИСЕР, КОЙТО СТРУВА ДЕСЕТ МИЛИОНА.....	184
IV. ЧЕРВЕНО МОРЕ.....	193
V. АРАБСКИЯТ ТУНЕЛ.....	201
VI. ГРЪЦКИЯТ АРХИПЕЛАГ.....	207
VII. ПРЕЗ СРЕДИЗЕМНО МОРЕ ЗА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ОСЕМ ЧАСА.....	215
VIII. ЗАЛИВЪТ ВИГО.....	221
IX. ЕДИН ИЗЧЕЗНАЛ КОНТИНЕНТ.....	229
X. ПОДВОДНИТЕ КАМЕННИ ВЪГЛИЩА.....	238
XI. САРГАСОВО МОРЕ.....	246
XII. КАШАЛОТИ И КИТОВЕ.....	252
XIII. ЛЕДЕНАТА СТЕНА.....	259
XIV. ЮЖНИЯТ ПОЛЮС.....	268
XV. ЗЛОПОЛУКА ИЛИ СЛУЧКА?.....	278
XVI. ВЪЗДУХЪТ ЛИПСВА.....	284
XVII. ОТ НОС ХОРН ДО АМАЗОНКА.....	291
XVIII. ОКТОПОДИТЕ.....	298

XIX. ГЪЛФСТРИЙМ.....	307
XX. НА 47° 24' ШИРИНА И 17° 28' ДЪЛЖИНА.....	315
XXI. УНИЩОЖЕНИЕ.....	321
XXII. ПОСЛЕДНИТЕ ДУМИ НА КАПИТАН НЕМО.....	328
XXIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	333

ПЪРВА ЧАСТ

ИЗПЛЪЗВАЩИЯТ СЕ РИФ

1866 година бе ознаменувана от едно странно събитие, с един необяснен и необясним феномен, който навярно никой не е забравил и досега. Слуховете около това събитие развълнуваха жителите на пристанищните градове и възбудиха духа на населението във вътрешността на континентите, но особено обезпокоиха моряците. Едрите търговци, корабостроителите, капитаните на търговските кораби, собствениците на кораби в Европа и Америка, офицерите от военния флот на всички страни, както и правителствата на редица държави от двата континента се бяха заинтересували извънредно много от странното явление.

И наистина, от известно време много кораби бяха срещнали в морето „нещо огромно“ – някакъв дълъг, вретеновиден, понякога фосфоресциращ предмет, далеч по голям и по-бърз от кит.

Сведенията за тази поява, отбелязани в различните бордови дневници, се съгласуваха почти напълно относно външния вид на въпросния предмет или живо същество, неизчислимата скорост на движенията му, смайващата му двигателна мощ и особения живот, с който изглеждаше надарено това същество. Ако беше кит, той надминаваше по размери всички китове, известни дотогава на науката. Нито Кювие, нито Ласепед, нито Дюмерил, нито Катрьофаж биха допуснали съ-

шествуването на подобно чудовище – поне докато не са го видели, както се казва, със собствените си очи на учени.

Вземаше ли се средното от направените на няколко пъти наблюдения, като в същото време се отхвърляха боязливите преценки, които твърдяха, че този предмет е дълъг двеста стъпки и като не се приемаха преувеличенията, според които той бил широк една миля, а дълъг три – все пак можеше да се поддържа, че това необикновено същество далеч надхвърляше всички размери, приети дотогава от ихтиолозите; ако изобщо съществуваше.

Но то съществуваше, фактът сам по себе си не можеше да се отрече и поради склонността на човешкия ум към необикновеното можеше да се разбере вълнението, което предизвика в света тази свръхестествена поява. Предположението, че тя беше от областта на приказките, трябваше да бъде отхвърлено.

Действително на 20 юли 1866 г. параходът „Губернатор Хигенсън“ от „Калкутското и Бърнахското параходно дружество“ беше срещнал на 5 мили източно от бреговете на Австралия тази подвижна грамада. Отначало капитан Бекер помислил, че това е непознат риф. Той дори се готвел да определи точното му местоположение, когато два водни стълба, изхвърлени от необяснимия предмет, се издигнали със свистене на 150 стъпки височина. Така че ако това не е било риф с периодични изригвания на някой гейзер в него, „Губернатор Хигенсън“ положително бе срещнал някакво водно, непознато дотогава млекопитаещо, което изхвърля през ноздрите си стълбове вода, примесен с въздух и пара.

Подобно нещо било наблюдавано на 23 юли същата година във водите на Тихия океан от „Кристовал Колон“ от „Източноиндийското и Тихоокеанско параходно дружество“. Значи този необикновен кит можел да се прехвърля от едно място на друго с шеметна бързина, тъй като в промеждутъка от три дни „Губернатор Хигенсън“ и „Кристовал Колон“ го наблюдавали в две точки от земното кълбо, на повече от 700 морски левги¹ една от друга.

Петнадесет дни по-късно, на 2000 левги от това място, „Хелвеция“ от „Националното дружество“ и „Шанон“ от „Ройел Мейл“, които плавали един срещу друг в онази част от Атлантическия океан, която е между Съединените щати и Европа, си съобщили взаимно, че чудовището се намира на 42° 15' северна ширина и 60° 35' западна дължина по Гринуичкия меридиан. От тези едновременни наблюдения и тъй като „Шанон“ и „Хелвеция“ били по-къси от него, макар че имали сто метра от форщевена до ахтерщевена², пресметнали, че минималната дължина на млекопитаещото е повече от 350 английски стъпки³. Ала най-големите китове, които се срещаха във водите на Алеутските острови – Куламок и Умщлил, никога не биваха по-дълги от 56 метра, ако изобщо стигаха до такива размери.

¹ 5550 метра. (Всички бележки под линия са на българското издание.)

² Съответно най-предната и най-задната част на корабта.

³ Английска стъпка или фут – припл. 30,4 см.

Тези съобщения, които пристигаха едно след друго, новите наблюдения от борда на атлантическия параход „Перейра“, едно сблъскване между чудовището и парахода „Етна“ от линията „Инман“, съставеният протокол от офицерите на френския военен кораб „Нормандия“ и твърде сериозните сведения, съобщени на генералния щаб от капитана на парахода „Лорд Клайд“, Фриц Джеймс, разбуниха общественото мнение. В някои страни почнаха да се подиграват с това странно явление, но в други, с оживена морска търговия, живо се интересуваха от него.

Във всички големи центрове чудовището стана на мода. Възпяваха го по естрадите на заведенията, осмиваха го във вестниците, представяха го в театрите. Беше сгоден случай да се пръскаат всевъзможни измислици. Когато нямаше материал, във вестниците отново почнаха да се явяват всички въображаеми и гигантски животни, като се почне от белия кит, страшния „Моби Дик“ от северните краища, до огромния октопод, пипалата на който могли да обхващат цял параход от 500 тона и да го завлекат в бездните на океана. Препечатваха дори документи от древни времена, мненията на Аристотел и на Плиний, които допускаха съществуването на тези чудовища, както и норвежките разкази на епископ Понтопидан, съобщенията на Пол Егжед и най-сетне изложенията на господин Харингтън, в чиято добросъвестност не можеше да има съмнение, когато твърдеше, че през 1857 г., като бил на борда на „Кастилиян“, видял грамадния змей, който дотогава се срещаше само във водите на някогашния вестник „Конститусионел“.

Тогава между вярващите и невярващите сред научните дружества и научните списания избухнаха безкрайни спорове. „Въпросът за чудовището“ разпали умовете. Почна се истинско сражение между журналистите, които държаха за науката, и журналистите, които бяха за остроумието; потоци мастило се проляха през това паметно сражение и дори някои от тях проляха две-три капки кръв, защото от морския змей стигнаха до някои лични най-оскърбителни нападки.

Войната, с различни изгледи за успех, продължи шест месеца. Срещу принципните статии на Бразилския географски институт, на Берлинската кралска научна академия, на Британското дружество, на Смитсъновия институт във Вашингтон, срещу дискусиите на „Индийския архипелаг“, на „Космос“ на отец Моаньо, на „Известията“ на Петерман, срещу научните хроники на големите френски и чужди вестници жълтата преса отвърщаше с неизчерпаемо въодушевление. Остроумните вестникари, като правеха пародия от един израз на Линей¹, цитиран от противниците на чудовището, твърдяха, че наистина „природата не създава глуши“ и заклинаха съвременниците си да не опровергават природата, като допускат съществуването на огромни чудовищни октоподи, на морски змейове, на „Моби Дик“ и на други умотворения – плод на въображението на пияни моряци. Най-сетне със статия в един много опасен сатиричен вестник най-известният от неговите сътрудници се присъедини към тях, нахвърли се като Иполит срещу чу-

¹ Карл Линей (1707–1778) – шведски природоизследовател.

довището, нанесе му последен удар и го доуби сред гръмливия смях на цял свят. Остроумието победи науката.

През първите месеци на 1867 г. въпросът като че бе погребан, сякаш без надежда да възкръсне, ала нови факти станаха известни на публиката. Сега вече не ставаше дума да се разреши един научен въпрос, а да се избегне една действителна и сериозна опасност. Работата доби съвсем друг образ. Чудовището се превърна в островче, в скала, в риф, но движещ се риф, неопределим и неуловим.

През нощта на 5 март 1867 г. параходът „Моравия“ от „Монреалското океанско дружество“, намирайки се на $27^{\circ} 30'$ ширина и $72^{\circ} 15'$ дължина, се натъкнал с десния си борд на някаква скала, неотбелязана в никаква карта на тези места. Благодарение на съвместното действие на вятъра и на своите 400 конски сили той се движел със скорост 13 възли. Несъмнено било, че ако „Моравия“ нямал извънредно здрав корпус, щял да потъне заедно с двеста тридесет и седемте пътници, които бил взел от Канада, пробит при удара.

Злополуката станала към 5 часа заранта, когато почвало да се зазорява. Дежурните офицери се втурнали към кърмата на парахода. Те изследвали с най-голямо внимание водите на океана. И не видели нищо освен силно вълнение на около три кабелта¹, сякаш водната повърхност била раздвигена от силно витло. „Моравия“ определил точно мястото и продължил пътя си без видими повреди. Дали се е натъкнал на подводна скала или на някоя останка от потънал кораб – не могло да се узнае. Но когато в сухия док проверили подводната част на парахода, установили, че една част от кила е строшена.

Този факт, извънредно важен сам по себе си, щеше може би да се забрави, както толкова други, ако след три седмици не бе се повторил при точно същите обстоятелства. Само че благодарение на националността на парахода, който бе станал жертва на това ново сблъскване, както и на известността на дружеството, собственост на което бе той, събитието предизвика небивал отзвук.

Всеки знае името на английския корабоприетжател, индустриалеца Кунард, който през 1840 г. основа пощенска служба между Ливърпул и Халифакс с три дървени кораба с колела, с мощност 400 конски сили и с вместимост 1162 тона всеки един. След осем години имуществото на дружеството се бе увеличило с още четири кораба по 650 конски сили и 1820 тона, а две години по-късно – с други два, мощни и по-големи по тонаж. През 1853 г. дружеството „Кунард“, което току-що бе подновило правото за превоз на пощата, увеличи последователно имуществото си с „Арабия“, „Персия“, „Китай“, „Шотландия“, „Ява“, „Русия“ – най-бързите и най-големи параходи, които след „Големия източен параход“ бяха браздили дотогава моретата. Така че през 1867 г. дружеството притежаваше дванадесет парахода – осем с колела и четири с витла.

¹ Морска мярка за дължина на къси разстояния – 185,2 м.

Давам тези много кратки подробности, та всеки да знае значението на това дружество за морски превоз, известно в целия свят със своето умно ръководство. Никое предприятие за презокеанско плаване не е било управлявано с повече умение. Никоя сделка не се е увенчавала с по-голям успех. За двадесет и шест години параходите Кунард са прекосили 2000 пъти Атлантическия океан и ни едно пътуване не е било отменено, ни едно закъснение не се е случило и никога ни едно писмо, ни един човек, ни един кораб не са били загубени. Затова въпреки силната конкуренция на Франция пътниците още предпочитат дружеството „Кунард“, както личи от сведенията в официалните документи през последните години. След всичко това никой не ще се зачуди на отзвука, който предизвика злополуката с един от най-хубавите параходи на дружеството.

На 13 април 1867 г. морето било спокойно, вятърът благоприятен и „Шотландия“ се намирала на $15^{\circ} 12'$ дължина и на $45^{\circ} 37'$ ширина. Движен от своите 1000 конски сили, той плавал със скорост 13,43 възли. Колелата му цепели морето със съвършена равномерност. Водата стигала до 6,70 метра над дъното, а водоизместимостта му била 6624 кубически метра.

В четири часа и седемнадесет минути следобед, когато пътниците закусвали в големия салон, един немного силен удар засегнал корпуса на „Шотландия“ встрани и малко зад лявото колело.

„Шотландия“ не блъснал нищо, той самият бил блъснат и навярно не от нещо тъпо, а от резлив или пробиваш предмет. Сблъскването изглеждало толкова леко, че на борда никой нямало да се обезпокои, ако охраната на складовете не изтичала на палубата и не се развикала: „Потъваме! Потъваме!“

Отначало пътниците много се изплашили, но капитан Андерсен побързал да ги успокои. Наистина, опасността не била непосредствена. „Шотландия“, разделен чрез непроницаеми прегради на седем отделения, не могъл да се страхува от една дупка в корпуса.

Капитан Андерсен веднага слязъл в трюма. Той установил, че петото отделение се залива с вода, и то с бързина, която показвала, че пробивът е значителен. За голямо щастие в това отделение нямало парни котли, иначе огънят веднага щял да угасне.

Капитан Андерсен наредил веднага корабът да спре и един от матросите се гмурнал във водата, за да види каква е повредата. След няколко мига се установило, че в подводната част на парахода е пробита голяма дупка, широка два метра. Подобна дупка не можело да бъде запушена и „Шотландия“ трябвало да продължи пътя си така с полупотопени колела. В това време той се намирал на 300 мили далеч от нос Клир и след като закъснял три дни, което много разтревожило Ливърпул, влязъл в басейните на дружеството.

„Шотландия“ бил закаран в сух док и инженерите го прегледали. Те не повярвали на очите си. Един правилен пробив с форма на равнобедрен триъгълник зеел два метра и половина под водолинията. Пробивът на металната обвивка бил съв-

сем равен и не могъл да бъде извършен по-добре дори от специален инструмент. Очевидно сечивото, което направило пробива, е било подложено на изключително закаляване и след като се устремило с неимоверна сила и пробило четирисантиметровата обвивка, само се отдръпнало назад с едно наистина необяснимо движение.

Такъв беше последният факт, следствие на който общественото мнение наново се развълнува. От този ден нататък морските злополуки, на които не се знаеха причините, биваха приписвани на чудовището. Върху това загадъчно животно бяха отрупани отговорностите на всички тези корабокрушения, броят на които за нещастие е значителен; от трите хиляди кораба, за които всяка година „Службата Истина“ съобщава, че са потънали, за не по-малко от двеста липсват сведения и поради това се смятат за загубени.

С право или без право за тяхното изчезване бе обвинено „чудовището“ и тъй като поради него съобщенията между континентите ставаха все по-опасни, общественото мнение се намеси и поиска настойчиво моретата да бъдат най-сетне прочистени от този ужасен кит.
